

НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР
ПО ЗАРАЗНИ И
ПАРАЗИТНИ БОЛЕСТИ

Изм. № 20... г.

Вх. № 1193/17.06.20г.

бул. "Янко Сакъзов" № 26
София 1504, тел: 9446999

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНО ЖУРИ,
ОПРЕДЕЛЕНО СЪС ЗАПОВЕД № 134/29.05.2020 г.
НА ДИРЕКТОРА НА НЦЗПБ
ПРОФ. Д-Р Т. КАНТАРДЖИЕВ, ДМН

РЕЦЕНЗИЯ

от акад. дбн Васил Г. Големански

И-т по биоразнообразие и екосистемни изследвания – Б А Н

ОТНОСНО: материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „Професор” в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт; професионално направление 7.1. Медицина и научна специалност „Паразитология и хелминтология” към отдел „Паразитология и тропическа медицина”(ОПТМ) в Националния център за заразни и паразитни болести (НЦЗПБ) . Конкурсът е редовно обявен в Държавен вестник, бр. 24/17.03.2020 г. На конкурса се е явил единствен кандидат доц. д-р на науките Искра Георгиева Райнова, сътрудник в същия институт.

Кратки биографични данни и кариерно развитие на кандидата

Доц. дн Искра Райнова е завършила Медицинския факултет в София през 1982. След 5 годишна дейност като лекар-ординатор, през 1987 г. постъпва в отдел „Паразитология и тропическа медицина” при НЦЗПБ, където работи и досега. Избрана е през 1991 г. за научен сътрудник в Лаборатория „Експериментална и приложна паразитология”, от 1994-2011 г. е ръководител на тази лаборатория, а от 2011 г. – е избрана за зав. Отдела по „Паразитология и тропическа медицина” при НЦЗПБ. От 2016 г. досега доц. д-р Райнова изпълнява функциите и на зам. Директор на НЦЗПБ. По време на научната си кариера в центъра е придобила 2 допълнителни специалности – „Медицинска паразитология” и „Клинична имунология”. От 2016 г. доц. д-р Райнова е и Главен координатор на Експертния съвет по медицинска паразитология при МЗ. През 2020 г. тя успешно защитава докторска теза на тема „ *Хелминтозоозии (трихинелоза, токсокароза и ехинококоза) при хората – епидемиологични показатели, разпространение, диагностика, лечение* ” и придоби високата научна степен „Доктор на науките”. Чрез своята почти 30 годишна научна дейност в НЦЗПБ доц. дн. И. Райнова се утвърди като водещ и авторитетен учен и експерт в областта на медицинската

паразитология не само у нас, но и в международен план, активен деятел на Българското паразитологично д-во и Асоциацията на медицинските паразитолози у нас.

Общи сведения за представените материали и документи по конкурса

За участие в обявения конкурс кандидатът доц. дн Искра Райнова е представила съответна Молба за участие конкурса с Вх. № 944/14.05.2020 г. и изискваните от Закона за научните степени и научните звания (ЗНСЗ) дипломи, документи и справки на хартиен и на ел. носител, както и книжни и ел. копия (оригинали и ксерокопия) на научните трудове на кандидата (журнални научни статии, доклади на научни мероприятия и др.) по профила на обявения конкурс. Прави много добро впечатление коректното и прецизно изготвяне и подреждане на материалите по конкурса.

Списъкът на научните и научно-приложни публикации на доц. дн И. Райнова съдържа общо 255 заглавия и включва журнални научни статии, отпечатани доклади в научни сборници, резюмета на доклади и постери, участие в учебници и ръководства и др. Всички те са публикувани след хабилитацията ѝ за доцент през 2010 г. По-конкретно, те могат да се категоризират така:

Автореферат на дисертационен труд за научната степен „Доктор на науките” на тема „Хелминтозоозии (трихинелоза, токсокароза и ехинококоза) при човека – епидемиологични показатели, разпространение, диагностика и лечение” (2020 г.);

Самостоятелни и колективни раздели в 2 медицински монографии и ръководства, публикувани през 2012 и 2016 г. – 20 заглавия;

Научни статии и н. доклади, публикувани в пълен обем в национални научни списания и сборници - общо 44 бр., от които 10 са публикувани на конгресни езици;

Журнални научни, публикувани на английски език в чуждестранни научни списания – 12 бр., от които 9 са в авторитетни специализирани списания с IF като напр. *“Parasite immunology”*, *“American J. Trop. Med. & Hygiene”*, *“J. of Public Health”*, *“Parasitology Research”*, *Helminthologia*” и др.

Значителен брой от научните статии на кандидатката (над 40) са публикувани в специализирани научни списания у нас: *„Информационен журнал на НЦЗПБ”*, *„Ветеринарна сбирка”*, *„Инфектология”*, *„Българска хирургия”*, *„Педиатрия”* и др., които се ползват от голям брой изследователи и специалисти от системата на здравеопазването в България;

Освен посочените научни трудове кандидатката е представила и списък на доклади и резюмета на доклади, включващ над 119 заглавия, изнасяни или представяни от нея на голям брой научни форуми (конгреси, конференции, симпозиуми и др.) в

България и чужбина по различни проблеми на паразитните заболявания на човека и животните. В тях са докладвани главно научни резултати, публикувани в научните статии и доклади от раздел I на представения списък.

Анализът на научната продукция и публикационната дейност на доц. дн И. Райнова след хабилизацията ѝ за доцент през 2010 г. показва, че тя е активен и продуктивен изследовател и ръководител. Основната част от нейните научни трудове са в областта на паразитологията и по-специално на хелминтологията и обхващат проблеми относно диагностиката, разпространението и епидемиологията на голям брой местни и тропически хелминтози (токсокароза, трихинелоза, ехинококоза и др.). Част от тях са посветени и на проблеми от методичен характер или са свързани с имунологията и терапията на различни други паразитози (малария, бластоцистоза, лейшманиоза, криптоспоридиоза) и др. Прави положителна впечатление факта, че в последните години кандидатът е публикувала своите научни трудове предимно на конгресни езици и в известни специализирани научни списания у нас и в чужбина. Положителна страна в научната и организационна дейност на д-р Райнова като ръководител на отдела по Паразитология в НЦЗПБ е, че тя работи в екип и значителна част от научните ѝ публикации и участия в научни срещи са в съавторство със сътрудниците в отдела, както и от системата на медицинската паразитология в страната.

Оценка на научните приноси и постижения на кандидатката

Основните научни приноси и постижения на кандидата могат да се групират в следните основни направления:

А. Изучвания върху етиологията, епидемиологията, диагностиката и терапията на местни и внасяни в страната паразитози с важно медицинско значение;

Б. Получаване, проучвания и характеризиране на антигени от широко разпространени паразити при човека и животните;

В. Епидемиологичен надзор и контрол на местни и интродуцирани паразитози в страната.

Посочените основни направления са в тясна връзка със задачите и дейността на „Отдела по паразитология и тропическа медицина” в НЦЗПБ, който е отговорният държавен център за контрол на тези заболявания. По-значителните научни и научно приложни приноси в тези направления, са подробно изложени в приложената обемиста „Справка за приносите от научноизследователската дейност” на кандидата и в

следващите пунктове на рецензията ще се опитам в обобщен вид да посоча основните от тях:

Извършени са многогодишни изследвания върху етиологията, разпространението, клиниката, диагностиката и лечението на важни и широко разпространени в страната ни хелминтози (ехинококоза, трихинелоза, токсокароза, ентеробиоза и др.), както и на значими прозоози (токсоплазмоза, малария, висцерална лейшманиоза, гиардиоза, криптоспоридиоза и др.) и са въведени редица съвременни методи за тяхната диагностика;

В съавторство с колеги в паразитологичната мрежа у нас са въведени нови серологични методи за диагностика на трихинелозата при заболели и безсимптомни лица и е анализиран имунния отговор при трихинелозно болни лица;

Извършени са изследвания върху антигенния състав на ехинококовата течност при заразни с ехинококоза и е разработен диагностичен Western Blot потвърдителен тест за заболяването, който успешно се прилага в медицинската паразитологична практика у нас;

Обект на изследвания на кандидата са също разпространението и ендемичния характер на редица чревни паразитози в България (аскаридоза, трихоцефалоза, ентеробиоза, хименолепидоза и др.) и са получени съвременни данни за тяхната динамика и екстензитет, с особено внимание за динамиката на тези паразитози при детски колективи и социални домове за деца и възрастни;

Проучено е разпространението и патологията при някои опортюнистични протозоози (бластоцистоза и криптоспоридиоза) и е установено, че те са особено чести при имуносупресирани болни;

В резултат на изследвания върху пневмоцистозата в страната, особено често срещана при лица болни от СПИН, от кандидата и съавтори са внедрени у нас съвременни диагностични методи с Real time PCR;

Доц. дн И. Райнова има съществени принос и за проучването на заболяемостта, разпространението и епидемиологичните характеристики на двете форми на лейшманиоза у нас (висцерална и кожна), както и за разработването и внедряването в паразитологичната практика на PCR метод за бързо откриване на ДНК на причинителите на заболяването у нас;

Важен научнопрактически принос на кандидата, като непосредствен участник и ръководител, е и активното участие в епидемиологичния надзор и контрол на паразитозите (местни и вносни) в нашата страна, които са осъществявани и

анализирани в ръководения от доц. д-р Райнова Отдел по паразитология и тропическа медицина и са предоставяни за ползване на М-вото на здравеопазването у нас, Европейски органи за контрол на паразитозите и СЗО.

Личен принос на кандидата в посочените научни резултати.

Поради характера на дейността на НЦЗПБ и на ОПТМ значителна част от журналните научни статии на доц. д-р Райнова са в съавторство с различен брой български и чуждестранни специалисти от института и страната. Самостоятелни са разработените от кандидата 20 раздели в 2 колективни монографии, както и някои доклади, научни съобщения и презентации на научни форуми в България и чужбина. Поради това считам за необходимо да подчертая моето впечатление и убеждение след запознаването ми с нейната научна продукция, че тя е напълно равностоеен, а в много случаи и инициатор и водещ автор в съвместните научни трудове и публикации.

Оценка и признание на научните приноси на кандидата в специалната литература

Само през последните години, след хабилизацията за доцент (2010 г.), научните приноси и постижения на доц. дн. И. Райнова са получили положителна оценка и признание от голям брой български и чуждестранни учени и експерти в областта на паразитологията и тропическата медицина. От представената Справка за цитиранията на публикациите се вижда, че 6 от трудовете на кандидата са цитирани през този период над 50 пъти от български и главно от чуждестранни учени. Прави положително впечатление фактът, че по-голямата част от цитиранията са от чуждестранни автори и колективи в списания с Импакт-фактор, напр. *Acta Parasitologica*, *Advances in Parasitology*, *Front Immunology* и др. Анализът на цитиранията на кандидата в случая показва, че са цитирани главно научни статии, публикувани на чужди езици и в международни научни списания, което ми дава основание да препоръчам на доц. д-р Райнова в бъдеще да публикува по-активно своите научни резултати в подобни реномирани международни издания.

Учебно - педагогическата дейност и подготовка на кадри

Доц. дн. И. Райнова е участвала активно през последните години и в подготовката на млади медици- паразитолози в НЦЗПБ и страната. От приложената Служебна бележка към документите се вижда, че само през периода от 2015 до 2019 г. тя е имала учебна натовареност от общо 850 часа с докторанти, специализанти и дипломанти в различни курсове за следдипломно обучение, както и за оказване на консултантска, методична, експериментална и организационна дейност на

специализанти, дипломанти и служители не само от отдела и центъра, но и от медицинската мрежа в страната. Положителна оценка заслужава и дейността на доц. д-р Райнова като научен ръководител на 5 зачислени в института докторанти от 2012 г. досега, от които двама от НЦЗПБ, 2 от МУ-тет – гр. Варна и 1 – от МБАЛ в гр. Кърджали. Със сътрудници и колеги от отдела е била научен ръководител и на 3 дипломанти от Биологическия ф-тет на Софийския университет, разработвали дипломните си тези по проблеми, свързани с използване на съвременни имунологични и молекулярно-биологични методи за диагностика на паразитозите при човека (токсокароза, токсоплазмоза и гiardиаза).

Участие в национални и международни научни проекти

Като сътрудник, а по късно и като ръководител на ОПТМ в НЦЗПБ, доц. д-р Райнова е участвала активно като изпълнител и ръководител общо в 11 научни проекти, финансирани от български и чуждестранни научни фондове. Понастоящем е зам. Ръководител на комплексен проект в областта на инфекциите и инфекциозната имунология (2018-2023 г.), финансиран по Оперативната програма „Наука и образование за интелигентен растеж” от Европейския съвет. Участвала е и в 2 важни национални изследователски програми (2004-2008 г. и 2014-2018 г.) за профилактика и контрол на ехинококозата и други трансмисивни заболявания в България, както и в 2 международни научни проекти, разработвани съвместно с Института по паразитология в Берн (Швейцария), с който НЦЗПБ има дългогодишно сътрудничество. Необходимо е да се отбележи и участието на кандидата в 6 научни проекти в областта на паразитологията, финансирани от Националния фонд за научни изследвания при МОН.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаването ми с предоставените по настоящия конкурс документи, научни трудове и справки за научната, преподавателската, организационната, експертната и внедрителската дейност на доц. дн Искра Райнова, както и с Критериите на НЦЗПБ за заемане на академични длъжности, считам че нейната кандидатура за академичната длъжност “Професор” по “Паразитология и тропическа медицина” в ОПТМ отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ за заемането на тази престижна длъжност. След хабилизацията си за академичната длъжност Доцент през 2010 г. тя е представила значителна научна продукция от над 200 научни публикации, част от които са в авторитетни списания с Импакт-фактор. Оценявам високо и дейността ѝ като автор и съавтор в 2 медицински монографии. Научните публикации и постижения на кандидатката, съдържат оригинални научни приноси и са цитирани над 50 пъти от

български и чуждестранни учени, вкл. в научни издания с И-фактор. Доц. дн И. Райнова участва активно като ръководител и съизпълнител на научни проекти, финансирани от български и чуждестранни организации и фондове, както и като ръководител и консултант на докторанти и дипломанти от института и СУ. Изпълнява успешно и ръководните си функции като зав. отдел и зам. Директор на НЦЗПБ.

Поради всичко изложено по-горе аз убедено подкрепям кандидатурата на доц. дн Искра Георгиева РАЙНОВА в обявения конкурс и препоръчвам на Научното жури и Научния съвет на НЦЗПБ при МЗ тя да бъде единодушно избрана и назначена на академичната длъжност “Професор” по научната специалност “Паразитология и тропическа медицина”.

15.06. 2020 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(акад. В. Големански, дбн)